

ELŐSZÓ

A Budapesti Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtéren, leánykori nevén Ferihegyen álldogálok egy táblával a kezemben. Saját komfortzónámat is feszegetve öltönyt, nyakkendőt vettem, igaz, a munkatársaim szerint inkább nézek ki temetkezési vállalkozónak, mint sofőrnek, aki az utasát fogadja. Pedig Isten látja a lelkem, hogy ez utóbbi volt a szándékom.

Robert C. Castelre várunk, az öregedő kopasz zsidóra, ahogy ő mondaná. „Jó napot kívánok a napos Jeruzsálemből” hallhatjuk tőle hetente többször, több csatornán, amiből arra is rájöhetünk, hogy Robertre bizony sokkal többet süt a nap, mint ránk, földi halandókra itt Közép-Európában.

Egyre jobban szorít a nyakkendő, közben meg azon gondolkodom, hogy meg fog-e ismerni egyáltalán ebben a szettben Robi, akivel Skype-on keresztül a gardróbszobámból, az éppen aktuális pólóban szoktam beszélgetni.

Egy kedves hölgy lép oda hozzám a terminálban, gratulál az Ultrahanghoz, azt mondja, mindig főzés közben hallgatja. (Ezek szerint így kifelve is megismernek, nemcsak a pólóimban.) Nagy Imre Jonatán munkatársam a váróteremben iszo-

nyatosan koncentrál, fel szeretnénk venni a pillanatot, mikor is Robert C. Castel megérkezik. (Kalandos napunk volt Jonatánnal, délelőtt eljegyzési gyűrűt választottunk a kedvesének, aki azóta már a menyasszonya, a mostani találkozó már ezen izgalmas művelet levezetése.)

Miközben várunk, eszembe jut a mögöttünk hagyott egy esztendő. Az Ultrahang néhány hónap alatt Magyarország egyik leghallgatottabb közéleti csatornája lett a YouTube-on, miközben az adások nagy része még mindig a gardrób-szobából készül. Mostanában időnként már a médiabirodalom címkét is ránk aggatják, amin persze jókat mosolygunk a kollégákkal, főleg akkor, ha valami bagatell baki történik. Szeretjük, amit csinálunk, talán ez a titkunk.

Hogy Robert C. Castelnek mi a titka, azt inkább az olvasókra bízom. Tény, ami tény, hogy az izraeli katona, rendőr, biztonságpolitikai szakértő mára hazánk egyik legmeghatározóbb szereplője lett a témában. Szinte nincs olyan nyilatkozó, aki ne említette volna a nevét, frappáns, lényegre törő mondatai, szenvtelen elemzései sokakat megragadtak.

Bár az orosz-ukrán háború kitörése óta számos felületen szerepel, büszke vagyok arra, hogy a Hit Rádióban már évekkel ezelőtt hallhattuk a helyzetértékeléseit. Jómagam is emlékszem rá, hogy néhány évvel ezelőtt az igen kiváló Afrika-szakértő, Besenyő János ezredes úr hívta fel a figyelmemet rá. „Van itt ez az erdélyi fiú, érdemes lenne meghívnotok.” Az erdélyi fiú azóta közönségkedvencé vált, mondatait kívülről fűjják a leglelkesebb hallgatók, sőt, egy kőszegi manufaktúra már kulcstartókat és hűtőmágneseket is gyárt a legemlékezetesebb idézeteiből.

Robert C. Castel közben megérkezik elmaradhatatlan te-repszínű ruhájában, felismer az öltönyömben, én gyorsan megszabadulok a nyakkendőmtől, majd útra kelünk, hogy meglátogassunk egy sor hazai települést. Közönségtalálkozókra készülünk Győrtől Szegedig, Székesfehérvártól Kecskemétig.

Most, mikor ezeket a sorokat írom, éppen Szegeden ülök egy színpadon, és azért ragadtam magamhoz a laptopomat, hogy semmiképpen ne felejtsem el lejegyezni: ahogy nézem Robertet a reflektorfényben, az az érzésem, mintha egy rocksztár, egy humorista és egy hitgyűlis prédikátor vagy éppen rabbi ötvözetét látnám. Gondolatai egy egész könyvet megtöltenének. Beszédének képszerűsége, mélysége, tartalma van, ami igencsak nagy érték a mai felszínes világban. Robert C. Castel olyan különlegesen beszél a magyar nyelvet, ahogy senki, és olyan szavakat használ, amelyeknek már az alakjuk is szemet gyönyörködtető.

Fenti szegedi soraimat követően fogalmazódott meg bennem az elhatározás, hogy Robert gondolati világát könyv formájában is megörökítem.

*„Öröklöd Velencét, Kazányt, Rómát,
megkapod Firenzét, Pisa dómját,
a Trojicka Lavrát s a „monasztír”-t,
kievi kertek aljába írt
kígyóit sok hosszú sötét zezgúgnak, -
S Moszkvát, hol harangok emlékei zúgnak,
hangját a sípnak, a kürtnek, a húrnak,
és minden dalt: hogyha mélyedben búgnak,
ragyognak rajtad drágakövekként.*

*A költő érted zárkózik el: ekként
gyűjti kincset sok káprázatos képben,
hogy a hasonlat érlelje s kilépjen,
ám sorsa mindvégig egyedüllet.”*

– írja Rainer Maria Rilke *Te vagy az örökös* című művében,* ami az egyik kedvenc versem, és középiskolás koromban rendszeresen elmondtam egy-egy öltönyös kiállításmegnyitón.

Ez a könyv tele van káprázatos képekkel, hasonlatokkal, metaforákkal. Elárulok egy kulisszatitkot. A kötet a nyári szabadságom alatt született Dánia, Németország, Izland, Grönland és Skócia partjainál. Nem gondoltam volna, hogy egy levegővel, néhány nap alatt képes leszek megírni, de olyannyira vitt a lendület, hogy magam is meglepődtem, hogy milyen gyorsan sikerült befejezni. Igazi örömmzene volt az alkotás. Miközben írtam, úgy éreztem, hogy még mélyebben sikerült megértenem Robert C. Castel gondolati világát. Ez egy olyan világ, melynek egyaránt alkotóeleme a háborúkat megjárt katona platinalemeze a fejében, mint a családi könyvespolcon Boribon és Annipanni meséskönyve. Ott van benne a közel-keleti állatmesékből vett népi bölcsesség, és a rezignált szembenézés az elkerülhetetlennel.

Roberttel általában úgy kommunikálunk egymással, hogy a WhatsApp-on keresztül hangüzeneteket küldünk, és mikor időnk engedi, meghallgatjuk azokat. Töredelmesen bevallom, hogy nálam kétszeres lejátszási tempóra vannak állítva ezek az üzenetek, talán ezzel próbálom bizonygatni önmagam fontosságát. Hogy miért meséltem ezt el? Izraelben voltunk épp, és már

*Farkasfalvy Dénes fordítása

egy ideje próbáltuk összehozni a személyes találkozást. Robertnek azonban mindig akadt valami halaszthatatlan dolga, amiért én nem haragudtam, ez az ő világa, itt ő van otthon, itt neki kell dolgoznia. Épp Ein Gedi pusztájában tanulmányoztam Dávid király bujdosásának helyszínét, amikor is jött az üzenet: „Tomi, ma sem tudunk találkozni, mert be kellett mennem a városba beoltatni magam. Megharapott ugyanis egy sakál. Halottnak tette magát, én elvonszoltam az útból, ő meg közben feltámadt, és beleharapott a kezembe.” Udvariisan jobbulást kívántam, majd a kíváncsiságtól vezérelve megkérdeztem: „és mit csináltál a sakállal?” „Fejbelőttem. Kétszer is, hogy a nénikéjét neki” – érkezett a válasz. Hát így mennek ott a Közel-Keleten a dolgok.

Nehéz meghatározni jelen kötet műfaját. Talán szépirodalmi mű csúnya dolgokról. Erőssége az a fajta képes beszéd, aminek mesterei a Közel-keleti emberek, gondoljunk csak a prófétákra, zoltárosokra, Jézus Krisztusra meg az apostolokra, akik képekkel és példázatokkal tették hallhatóvá a halhatatlant. Akinak van füle a hallásra, hallja. Robert C. Castel mondta, én pedig leírtam, ahogyan azt tették az egykori krónikások, népmesegyűjtők vagy írnokok. Óriási volt a felelősség, hogy ne szerkeszsem túl a könyvet, hogy meghagyjam a gondolatok eredeti zamatát. Remélem, hogy sikerült. Ennek a könyvnek van mélysége és van magassága, szórakoztató és egyben tanulságos, nem tudjuk, hogy sírjunk-e vagy ne vessünk rajta. De inkább ne vessünk, a sakált meg majd úgyis lelőjük valahogy.

*Király Tamás,
az Ultrahang műsorvezetője, a kötet szerkesztője*

ELSŐ FEJEZET

ÉN, A KOHNROBI

PAPÍRON ÜLŐ FONTOS EMBEREK

Ezelőtt vagy hat hét évvel Washingtonban jártam. A Pentagonba hívtak meg minket, Ami Ayalon tábornokkal, ő volt a Shin Betnek, az izraeli elhárításnak a főnöke, én pedig a kutatási segédje. Felkerekedtünk egy egész hetes előadást tartani Washingtonba. A konferencia végén nekem is adtak tíz percet, mint a társaság Benjáminjának. Az előadásom végén odajött hozzám egy háromméteres ürge. Azt mondja: *kedves uram, az FBI-tól vagyok, és holnap lesz egy konferenciánk Washington külvárosában, Chantillyben. Hajlandó volna-e ezt az előadást kibővítve megtartani. Kinézek, zuhogó eső, nem lehet futni. Mondom, semmi probléma, menjünk el Chantillybe.* El-

jött a nagy nap, és mint minden izraeli, elkéstem. Ott várt rám egy szintén háromméteres ürge plasztikkal a fülében. Mondom, ha ilyen rokkantakat alkalmaz az FBI, megette a fene. Nem hiába lett belőlük a demokraták politikai rendőrsége. Idáig sülyedni... Azt mondja nekem, Uram, elkésett, én beviszem az épületen keresztül. Megyünk a színpalak mögött, kötelek, poroltópalackok, nagyjából olyan volt, mint az *Operaház fantomja*.

Egyszer csak egy színpadon találom magam, fények a szememben, nem látok semmit. Látom, hogy az első sorban ott ülnek az emberek, ezek mind fontos emberek. Hogy honnan tudom? Mindegyik az A4-es papíron ül. Aki A4-es papíron ül, az fontos ember, ez ilyen tapasztalati, szervezeti bölcsesség. Ha elég időt töltünk egy szervezetben, azt is megtanuljuk, hogy egy vitában kinek van igaza. Honnan tudjuk, hogy kinek van igaza? Csak rá kell nézni az asztalra. Ha a fiókok a te irányodba néznek, akkor neked van igazad.

Kérem szépen, ott állok a pódiumon, és kezdek beszélni: terrorizmus, aszimmetrikus hadviselés, satöbbi, a szokásos hülyeségeimet. Látom, hogy a tömeg meg van kövülve. Először döbbenet, némaság, én meg nyomom tovább a szövegemet. Aztán jön egy ilyen zúgás, és egyszer csak föláll egy ilyen szép, ősz hajú amerikai úriember, megfogja a kezemet, megfordít, hogy olvassam el, mit ír fönt a tábla: ez a keleti parti proktológusoknak a konferenciája. Atyavilág! Mi történt? Volt ott több ilyen konferenciaterem, és az ügynök rosszba vitt be. Azért meséltem ezt el, hogy megkérdezzem: vannak közöttünk proktológusok? Idáig a sztori. Semmi nem igaz belőle.

Nyilvánvaló, hogy ez az egyik ilyen szöveg, amivel földobom a társaságot. Vannak ilyen provokációim.

Azt hiszem, elsősorban nem a személyünk fontos, sőt, az teljesen mellékes. Nem mindegy, hogy milyen helyben van a bor? A lényeg az üzenet, amit mondunk. Néha leülök Izraelben palesztin farmerokkal vagy olívaolaj kereskedőkkel, és olyan okos dolgokat hallok tőlük, amiket mástól nem lehet megtanulni a Közel-Kelettel kapcsolatban. Amit tudok a Közel-Keletről, azt gyakorlatilag ezektől az emberektől tudom, mert ők itt élnek, ez az ő valóságuk. És akkor látjuk, hogy vannak olyan professzorok, akik az egész életüket az egyetem falai között töltötték el, de igazából nem értik a materiát, nem hallották az utca emberét, hogy miről beszél. Pedig az üzenetekre kell koncentrálni.

Általában minden szakács ugyanazokból az alapanyagokból főz. Elmegyünk a szupermarketbe, veszünk ezt-azt, amazt pedig behajítjuk a fazékba. A kérdés, hogy mi van a fedjében, mik azok a dolgok, amiket tényleg te hoztál magaddal.

Amikor elkezdtem gondolkozni az atomháború kérdéséről Ukrajnában, akkor leültem, elővettem az egyetemi jegyzeteimet abból a kurzusból, amit a katonai akadémián tanítottam, és elolvastam újra az egész anyagot. Hiszen nem emlékezhetünk minden dokumentumra, még akkor sem, ha a doktori plecsni ott van a nevünk előtt. Ahhoz, hogy jó elemző legyél, kell, hogy felismerd a mintázatokat a történelemből. Azt mondd, oké, ezt már láttam valahol. Ilyesmi történt az '50-es, '60-as években. Akkor ezekre a tapasztalatokra próbálunk építeni. Tényleg nem akarok senkit fúrni, de rengeteg elemzót

látok, akiken látszik, hogy berántották őket az utcáról, eléjük nyomtak egy mikrofont és hűségesküt kellett tenniük, hogy bizonyos narratívák szerint beszélnek. Nem érezni, hogy lenne mögöttük tárgy, annak a bizonyos matériának a tárgyi tudása. És itt valahol hamis árut árulunk. Vannak szakértők mindenféle témában. Azt tudom tanácsolni, hogy mindenki vegye elő a józan paraszti eszét, és ott, ahol a józan ész ütközik azzal, amit a szakértő mondott, akkor általában a józan észnek igaz van. Ez vonatkozik rám is, és minden más szakértőre, érdemes mindenkit egy jó nagy adag egészséges szkepticizmussal kezelni, hiszen a józan ész a legjobb irányadónk.

A NAGY UTAZÁS

Arad egy átmeneti hely és állapot volt több világ között. Nem is igazán Erdély, nem is igazán Magyarország és nem is igazán Partium. Nem is igazán magyar és nem is igazán román, és nem is igazán semmi. Lehet, hogy ezt mások teljesen máskepp élték meg, de én így emlékszem rá. Ugyanakkor minden objektív nehézség ellenére nagyon szép gyermekkorom volt a ,80-as évek Romániájában.

Ugyebár én úgy születtem, mint a kohnrobi, így kisbetűkkel összevonva. És mikor abban nősz föl, hogy te vagy a Kohn,

akkor az azt jelenti, hogy román biztos nem vagy, ugyanakkor éreztetik veled, hogy magyar sem vagy teljesen. Egy ilyen dupla kisebbségi státusz rányomja az embernek az egész életére és világnézetére a bélyegét. A másságnak a tudata a másság keresését hordozza magában. Az osztályunkban voltak sváb gyerekek, roma gyerekek és én voltam a zsidó gyerek. Nem mondom, hogy nem hecceltek ezzel főleg eleinte. Aztán mikor megfelelő számú pofont kiosztasz, akkor ez úgy eltűnik. Viszont, ha tanároktól, felnőttektől kapod az áldást, az jobban fáj. Ha román részről ér, az kevésbé, magyar részről kevés ilyen volt, de az sokkal jobban fáj, mert az hazai pálya. Tehát az embernek van egy anyanyelve, van egy kultúrája, és akkor ezen belül minden sokkal élesebb és hatványozottabb, mondjuk úgy.

Az identitás olyan, mint egy mászófal, és én élemedett korom ellenére nagyon szeretek mászófalakon mászni. Minél több kapaszkodó van, annál biztonságosabban lógunk azon a falon, amit nemzetnek lehet nevezni. Az évek előrehaladtával a dolgok változnak, ami idő és hely függvénye is. A magyar identitásom kapaszkodói tehát a hely, a magyar nyelvkörnyezet idővel elveszett, és egyre több zsidó kapaszkodót találtam. Román identitásom egyértelműen nem is volt soha. Nagyon fontos, hogy mindenki minél több ilyen civilizációs kapaszkodóval rendelkezzen. A nyelv, a hely, a hagyományok, a történelem mind-mind olyan kapaszkodók, amelyek nélkül nem élhetünk teljes életet. Az ember nem egy atom, ami lebeg az űrben, bármennyire is ez a trendi és elfogadott világnézet.

1987-ben költöztünk el Aradról, amikor még gyerek voltam, és a zsidókat, meg a németeket kilóra árulták. Volt egy

körülbelül megszabott tarifa, és miután az amerikai zsidóság átutalta ezt az összeget, akkor kiengedtek három-négy zsidót, a németeket pont így. Miután lenyúlták a vagyonunk jó részét, utána már kiengedtek minket. Nem lehetett például egyszerűen kihozni minden könyvet. A könyveinket el kellett adni egy antikváriumnak, és onnan visszavásárolni. Így már megvolt a haszon. A román állam a feudális mechanizmus keretein belül levette a sápot. Ez egy ilyen nemzetszocialista állam volt akkor.

Mindenkinek megvan a maga alijázása, azaz bevándorlásélménye. Ahogy Nyugat-Európából elmennek a fiatalok Dél-Amerikába vagy a Távol-Keletre kirándulni félévre, nekem a Közel-Kelet volt a Távol-Kelet. Életem utazása, a Nagy Utazás, mint annak a dalnak a címe. És amivel találkoztam, az a teljes elfogadás. Abban a pillanatban, ahogy megérkeztünk, azt éreztük, hogy vártak és örömmel fogadnak, örülnek, hogy jöttünk. Ez még a nagy, egymilliós orosz, ukrán bevándorlás előtt volt.

Egyből egy nemzetközi iskolában találtam magam, végtelen számú országból érkezett gyerekekkel. Amikor az ember a vasfüggöny mögül kikerül egy ilyen, tudom is én, Amerikai Pite stílusú iskolába, szól a zene a szünetekben, érzed az abszolút szabadságot a kommunista kaszárnya évei után, az nagyon-nagyon pozitív érzés.

VALAMILYEN TEVE

A héber nyelv elsajátításához egy élet sem biztos, hogy elég. Gagyogni hamar megtanul mindenki, de tényleg szépen, bibliai mélységekben nagyon kevesen beszélnek. Így van az arab nyelvvel is. Érdekes módon ez az európai nyelvekre nem érvényes. Ami a magyar nyelvet illeti, elsősorban a feleségemnek köszönhetem, hogy meg tudom értetni magam. Izraelben élek lassan negyven éve, és a dolgok megkopnak. Miután összeházasodtunk, Anna mondjuk úgy, nem tűrte azt, hogy csúnyán beszéljek magyarul. Mindig rám szólt, kijavított. Aztán született három lányunk, és arra is nagyon vigyázott a feleségem, hogy helyesen beszéljek, hogy a lányok helyes magyar nyelvet kapjanak, és ne egy ilyen furcsaságot, amiben héber, meg angol, meg mindenféle szavak vannak. Amikor magyarul beszélünk, akkor magyarul beszélünk. Amikor ideges vagyok, akkor mindig héberül kiabálok a lányokkal, mert ez jön spontán. De magyarul, úgy szépen kell beszélni, meg kell adni a módját.

Az emberek nemcsak mondatokban gondolkoznak, hanem képekben, hangokban, szavakban is. Nagyon fontos rajzolni egy képet, vagy mesélni egy történetet, egy metaforát. A metaforák nagyon erős eszközök. Az elemzéseim során is szívesen használok ezeket, nem tudatosan. Ami a nyelvet illeti, a legjobb szöveg, amit hallottam, hogy az arab nyelvben minden szónak három jelentése van. A szó, a szónak az ellenke-

zője és egyfajta tevé. Tehát ez belevisz egyfajta ambivalenciát a beszédbe, és én ezt az ambivalenciát próbálom megszüntetni. Igyekszem tudatosan lebutítani, vagy leegyszerűsíteni azt, amit mondok. Nagyon olcsó trükknek tartom elbűjni a cizellált beszéd vagy a sallangok mögé, ki kell mondani a dolgokat. A dolgok egyszerűek tulajdonképpen. Meg kell fogni a lényegét és az egyszerűségét. A lényeg, az a lényeg, és nem kell bebizonyítani, hogy milyen sok szótagú idegenszót tudunk használni.

Egészen fiatal koromban militáns ateista voltam, ami a fiatalkori ostobaságnak az egyik markáns jele. A kommunisták mindent megtettek, hogy fölszámolják a zsidó vallást, mert ugyebár ez kettős lojalitást jelentett a számukra. A zsidó vallás az ő olvasatukban mindig kifelé kacsint egy kapitalista ország felé. Amit meghagytak, azt igyekeztek korrumpálni és kollaboránssá tenni a hatalom mellett. Ahogy az ember föl nő, úgy jön rá, hogy vannak dolgok, amelyek nagyobbak nálunk. Ahogy Goethe mondta, minden külső rendnek megvan egy nagy belső igazolása, és egyre inkább keressük ezt a nagy belső igazolást.

Ahogy az idő múlik, egyre inkább vallásosabb leszek. A zsidó vallás elsősorban nem az érzelmekről szól, ez egy olyan vallás, ahol csinálni kell a dolgokat. Teljesen mellékes, hogy az ember mit érez, mit gondol, mit hisz. Először csinálni kell. És én ebben a csinálásban nem vagyok túl jó. De a filozófia, teológia szintjén azt hiszem, hogy egyre vallásosabb leszek.

Izrael egy nagyon vallásos és nacionalista társadalom. Azok, akik Izraelben azt mondják magukról, hogy teljesen

világi életet élnek, azok itt Magyarországon bigott keresztényeknek számítanak, akik megtartják az összes ünnepet és mindent. A vallásnak nagyon markáns szerepe van úgy az iskolában, mint a hadseregben, mint a mindennapi életben. A nyelv tele van bibliai idézetekkel, a legtöbb dal, popzene tele van bibliai sorokkal. Nincs külön nemzet, külön vallás, a judaizmusban minden együtt van.

Még a legvadabb ateista próbálkozások is próbáltak kreálni egy rítust. Az embereknek szükségük van rítusokra, szertartásokra, ezt láttuk a kibuc mozgalmakban is. Én is éltem ott, tehát láttam ezeket a dolgokat, és kiderült, hogy nem igazán működik.

A semmihez nem lehet asszimilálódni, kell, hogy legyen egyvalami. És minél erősebb ez a kristály, amit nemzeti ethosznak nevezünk, úgy lesz része a vallás, a nyelv, a szokás, a hadsereg a dolognak. Jön egy új bevándorló, felnéz erre a kristályra, hogy mennyire koherens, mennyire erős, és ha működik, akkor az asszimiláció is működik. Álom azon elvárás, hogy találomra leejtünk egymillió embert a világ bármelyik pontján, és spontán szerveződik belőle egy Norvégia vagy egy svéd, tökéletes demokrácia. Ha emberi atomokat szórnak bele egy vödörbe, általában inkább egy Libanon szerveződik. Kell, hogy legyen egy nagyon erős gondolat, ami összetartja a világunkat.

KARD ÉS KÖNYV

Könnyen ment a beilleszkedés Izraelben. Relatíve hamar megértettem, hogy a legbiztosabb módja, hogy befogadjanak az, ha hőssé válsz. Ma egy kicsit durván hangzik, ha azt mondom, hogy hős, hiszen egy posztheroikus korban élünk, de nagyon-nagyon fontos, hogy le tudjál tenni valamit az asztalra a témában, főleg, mint új bevándorló. Izraelben, és általában a harmadik világban, a hadsereg a nemzetépítés egyik legfontosabb eszköze. Láttam több helyütt Afrikában, millió törzs van, és az egyetlen közös nevező az a hadsereg. Ott mindenki ugyanazt az egyenruhát hordja, tehát van ennek egy nagyon fontos társadalmi feladata is.

Nyugat-Európából érkezve lehet, hogy egyesek nehezen tudnak beilleszkedni egy hadsereg életébe. Viszont Izraelben már a középiskolai osztálykirándulásokat is fegyverrel kísérik a biztonsági fenyegetések miatt. És kik azok, akik kísérik őket? A felsős diákok. Egy tizenhét éves gyerek elmegy önkéntes rendőrnek a polgárőrséghez, és akkor ott már fegyveres kiképzésen vesz részt. A tornatanár az osztálykirándulás felelőse, fegyvert hord, de a kiképzett diákok is kapnak kispuskát, és már ők kísérik az osztályokat. Így kezdődik a szocializáció.

A saját öcsémnek volt olyan korszaka, hogy hosszú haj, cigaretta, gitár, nem lehetett szólni hozzá. Aztán bevonult a hadseregbe egy elitkommandóhoz. Öt nap kiképzés után

hazajött, hazaengedték a hétvégére és kenyérre lehetett kenni. Teljesen más emberré vált öt nap alatt. Amit az iskolai rendszer meg a szülők nem voltak képesek a fejébe verni, azt öt nap megváltoztatta. Annyira kenyérre lehetett kenni a gyereket, hogy ahogy mondják, öt nap után még a fenyőfának is tisztelgett.

Azt hiszem, hogy a születésem pillanatában, de legalábbis kisgyermekkorom óta elég nyilvánvaló volt, hogy katona leszek vagy valami ilyesmi. Úgy vélem, az emberek születnek a dolgokra. Volt időszak, amikor újságíró akartam lenni. Hauditudósító, mint Robert Capa, meg Dicky Chapelle. Aztán rájöttem, hogy sokkal érdekesebb csinálni, mint írni róla. Az életpályánk során a választásaink egy része belőlünk jön, egy másik részét pedig az alkalmak szülik. Alkalom szüli a tolvajt, ugyebár. Ahogy mondják arameusul, Jézusnak a nyelvén, a Szayfa és a Szafra. A kardot és a könyvet akartam kombinálni. Mindig ezt kerestem, soha nem próbáltam különösebb karriert építeni sem a hadseregben, sem a rendőrségen. Aztán majdnem húsz évig szolgáltam a rendőrségen, ott is inkább olyasmit csináltam, amit akartam. Most pedig az Izraeli Nemzeti Parkok igazgatóságán dolgozom, a Természetvédelmi Hivatal biztonsági főnökeként. Nagyon konkrét dolgokat csinállok, a kard nagyon ott van, viszont a könyv is ott van mindig. Nagyon fontos a kettő kombinációja.

SORSDÖNTŐ KÉRDÉSEK

Ahogy a zseniális humorista, a Marx testvérek egyike, Karl Marx mondta volt, a lét határozza meg a tudatot. Nekem is a létem határozta meg a tudatomat, egészen kisgyermekkorom óta. Erdélyben kisebbségi magyarként, a magyar közösségen belül pedig kisebbségi zsidóként éltem. Kisebbségben lenni azt jelenti, hogy a történetnek a tárgya vagy, nem a cselekvője. Nem te diktálsz a ritmust, hanem valaki más. Van egy gazdanemzet, ők diktálják a ritmust, és ők döntenek a sorsodról. Ki vagy szolgáltatva.

A gyerekkoromból az én nagy tanulságom az, amit a zsidóság is leszűrte a holokausztból, hogy jobb, hogyha te döntesz a saját sorsodról, mintha mások. Mert lehet, hogy kilencvenkilenc alkalommal jól döntöttek a sorsunkról. És valóban nagyon hálásak lehetünk azért, hogy befogadtak minket az európai nemzetek sok száz éven át kisebb-nagyobb problémákkal, de a végén a dolog tragédiába torkollott. A konklúzióm az, hogy amikor átadod másoknak a sorsod irányítását, abból előbb-utóbb baj lesz. Lehet, hogy nagyon jó szándékú az Európai Unió, de valamikor a történelem benyújtja a számlát, és az nagyon fog fájni.

Ezt látjuk Ukrajnában is. Az ukrán háború megmutatja Európa gyengeségét. Gyengének lenni nem erkölcsös dolog. Pacifistának lenni, meg azt mondani, hogy a háború már nem Európának való, nem valami erkölcsös, magasztos dolog, ha-

nem öngyilkosság. Miért nem erkölcsös? Mert amikor szükséged van az erőre ahhoz, hogy valami jót cselekedj, akkor sincs erőd. Senkit nem érdekel, hogy mik a szándékaid, mik az álmaid, mit szeretnél, hogyan képzelsz el egy igazságos világot. Ezt írd meg tíz éves korodban az iskolában egy fogalmazásban! De mikor a valós világban cselekedni kell, ott cselekedni kell. Ehhez pedig eszközök kellenek. A háborúban ez fegyvert, hadsereget és egy olyan közvéleményt jelent, aki tud felnőtt módon gondolkodni. És olyan elemzőkre, újságírókra, politikusokra van szükség, akik felnőtt módon tudják az egyes területeket irányítani válságos időkben is. Ez nagyon hiányzik most Európában. Tehát ez volt az első dolog, ami formálta a perspektívámat.

A második dolog, ami nagy hatással volt rám, az a hat éves szolgálat Izraelben, a hadseregben. Ruandában egy humanitárius misszió, három év Libanon, Gáza, Ciszjordánia, Júdea és Somron. Amit ez a fajta háború be tud mutatni a modern katonának, azt láttam. Sokszor mondják rólunk, hogy szagoltunk puskaport. Igen, de ez másfajta puskaapor. Az orosz-ukrán háború egy tömegháború, ez az, amit nem ismerünk. A mi háborúnk az egyfajta rendőrség, olyan, mint egy katonai Terrorelhárítási Központ. A hadseregek átalakultak kommandóvá, hajkurásztunk terroristákat meg gerillákat. De mint harckocsizó, vagy később, mint katonai hírszerző soha nem álltam szemben egy lövésszáslóaljjal vagy egy ellenséges páncélosdandárral. Ezt mi nem ismerjük. Tudjuk mit jelent levadászni gazembereket, akik megölnek embereket, de ahhoz, ami most Ukrajnában zajlik, ahhoz nem értünk. A Nyu-

gat ezt már elfelejtette. Azok a tisztek, akik nyugati páncélos dandárokat vagy hadosztályokat vezettek Irak ellen, azok már vagy műtrágyák, vagy pedig az öregek otthonában kanalazzák a levest, és várják Biden elnököt, hogy csatlakozzon hozzájuk.

Vannak tapasztalataim a háborút illetően. Láttam háborút, láttam embereket meghalni, hordok a testemben mindenféle idegen anyagot, műanyag-, vas- és platinadarabokat. De ezt a fajta háborút, amit Ukrajnában látunk, ezt én sem ismerem. Senki nem ismeri. Egyre kevesebbet tudunk tanítani az ukránoknak vagy az oroszoknak.

A katonai szolgálatom után a rendőrséghez kerültem, és csupa olyan dologgal foglalkoztam, ami tulajdonképpen inkább hobbi. Megcsináltam mindent, ami izgalmas. Voltam mesterlövész, a mesterlövészek parancsnoka, hegyimentő, bűvárparancsnok, krízistárgyaló. A mai napig szolgálok, mint krízistárgyaló. Ezek mind olyan dolgok, amikből nagy karriert nem lehet csinálni, de nagyon jó időtöltés. Olyan, mint egy társasutazás vagy egy nyári tábor. Nekem a rendőrség egyfajta ilyen nyári tábor volt, megtanultam egy sor dolgot.

Az egyik dolog, amit megtanultam, mint túsztárgyaló, az az, hogy legyél nagyon-nagyon takarékos az ellenségeiddel. Tehát ott, ahol nincsenek ellenségek, ott ne csinálj magadnak ellenségeket. És ott, ahol ellenségek vannak, próbáld meg kibékíteni őket. A halálos ellenségedből pedig próbáld meg egy normális mezei ellenséget csinálni. A mezei ellenséget próbáljuk redukálni egy versenytárs szintjére.

A Nyugat ott téved, hogy dupla vagy semmi alapon állt bele ebbe a háborúba. Már-már fölosztják Oroszországot, Putyint

láncokban hurcolják a Capitoliumba, lerombolják Moszkvát, beszántják a helyét és fölszórják sóval. Nyilvánvaló, hogy karikatúrákat rajzolok. A lényeg azonban az, hogy a konfliktusokat meg kell próbálni csitítani. Az lehet egy túsztárgyalás, egy krízis egy terrorelhárítási műveletben, lehet igazi háború, a valódi okosság az, ha ezeket megpróbáljuk lezárni, zanzásítani vagy összenyomni minél kisebbre. Minden hülye képes eszkalálni egy helyzetet. A konfliktus mélységét csökkenteni, ahhoz kell ész, élettapasztalat, bizonyos érettség, és ezt az érettséget, felnőtt gondolkodást nem látom a nyugati politikusoknál.

A harmadik dolog, ami meglehetősen nagy hatást gyakorolt a gondolkodásmódomra a háborúval kapcsolatban, azok a tanulmányaim. Van egy jó dolog abban, amikor az ember Izraelben tanulhat tudományokat, hadelméletet, politológiát vagy nemzetközi kapcsolatokat. Azok a professzorok, akik engem tanítottak, nem csak professzorok voltak, hanem az egyik zászlóaljparancsnok az ejtőernyősöknél, a második egy harcközpont parancsnoka, a harmadik az Észak Front hírszerzőtisztje. Tehát ezek praktikus gyakorlati szakemberek is voltak. Az üzenet, amit tőlük kaptam, hogy nem lehet hülyeségeket beszélni. Neked, mint szakértőnek, olyan szakvéleményt kell mondanod, amivel lehet csinálni valami gyakorlatit. Meg kell határoznod, hogy most az ellenség jobbról vagy balról jön!

Nagyon sokszor, amikor hallgatunk előadásokat az orosz-ukrán háborúval kapcsolatban, hallunk mindenféle furcsa kifejezést, mint posztszovjet térség, metanarratíva és egyéb nyalánkságok. Rendben, metanarratíva, nagyon szép kifejezés. Kitérik a nyelvem, mire kimondom, és akkor mi van?

Elmondjuk, hogy a metanarratíva mit jelent az ukrán háború szempontjából. De most akkor nekem be kell spájzolnom élelmiszerrel, vízzel? Kell vennem a vadászpuskához lőszert? Meneküljek Magyarországról vagy ne meneküljek? Tehát ezek gyakorlati kérdések, merthogy a háború is egy nagyon gyakorlati és nem elméleti dolog. A szakértők egy része esetében az elemzéseket kicsit sterilnek, mesterségesnek érzem. Elcsámcsogunk azon, hogy Prigozsин ezt mondta, vagy azt mondta. De mit számít ez? Mindig azt szoktam mondani, hogy minden egyes elemzőnek úgy kéne leülnie elemezni, mintha egy jelentést vagy javaslatot írna. Mint a hírszerző tiszt a tábornokának. Holnap reggel csata. Holnap reggel emberek fognak meghalni annak alapján, amit letesznek az asztalra. Nem lehet hegedülni, hülyeségeket, általános dolgokat, meg ilyen dodonai jóslatokat írni. Le kell tenni valami konkrét dolgot az asztalra és vállalni kell érte a felelősséget.

Azt hiszem, az élettörténetem kicsit Izraelnek a története is. Én is a holokauszt történeteken nőttem föl, áldozati tudatban, meg minden. Ugyanakkor mikor kikerültem Izraelbe, föltevődött a kérdés, hogy „na és akkor mi van?” Milyen következtetést vonsz le egy nemzeti tragédiából? Ilyen szempontból nincs különbség a zsidó és a magyar nép nemzeti tragédiája között. Az egyik oldalon ott a holokauszt, a másik oldalon Trianon. Tudom, hogy a Soá során volt hatmillió áldozat, nyilvánvalóan nem az áldozatokat számolom. Traumákról beszélek, a dolgok minőségi aspektusairól. Épp úgy nem hasonlítom össze a pestis áldozatait a holokauszt áldozataival, mert szilárdan hiszek abban, hogy minden egyes lélek, az egész világ maga. Aki

megment egy lelket, az olyan, mintha az egész világot megmentené. Nem szeretem azt a fejszámolót, hogy én jobban áldozat vagyok, mint te, mert a mi falunkban meghalt negyven ember, de a ti falutokban meg csak harminc. Azt hiszem, hogy minden nemzetnek megvan a maga traumája a saját kontextusában. Ebből pedig két következtetést lehet levonni.

Van az izraeli és van az európai uniós következtetés. Az izraeli következtetés az, hogy van a te saját sorsod, te leszel a saját sorsod kovácsa, vagy valaki más tesz rá az üllőre és más fog kalapálni rajtad. Ha nem te leszel a kovács, akkor valaki más lesz a kovács. Ez az egyik konklúzió. Az uniónak pedig a víziója arról szól, hogy ezt az egész szörnyűséget a nemzetállamok okozták, ezért szét kell szedni a nemzetállamot, mint minden bajnak a forrását, és azzal megoldódik minden.

Miért tragédia szerintem az uniós álláspont? Nemrég tartottam egy előadást a Ludovikán. Ott ültek a gyerekek, és a végén lehetett kérdezni. És az egyik tartott egy három oldalas előadást, a végén egy kérdőjellel. A kérdésbe bújtatott előadás lényege az volt, hogy mi a véleményem az Európai Unió jövőjéről. Azt mondtam, hogy nincs. Ennyi. Ez lett volna a válasz. Erre kérdezi, hogy miért? Mondtam, oké gyerekek, csináljunk egy gondolati gyakorlatot. Föltettem a kérdést, ki az, aki hajlandó lenne harcolni és meghalni az Európai Unióért? Persze kiestek a padból a röhögéstől, nem tette föl senki a kezét. És itt elkövettem a szarvashibát. Mi volt a következő kérdésem? Ki az, aki hajlandó lenne harcolni és meghalni Magyarorszáért? Senki. Értik? A Ludovikán. Azt mondtam, uraim, hölgyeim, bocsánatot kérek, de én most az ELTE gender-szakán vagy

a Ludovikán vagyok? Mondom, én itt fölírok mindenkit egy pillanat alatt, és jelentem, úgyhogy azonnal emeljék föl a kezeket, mire szépen mindenki elkezdett jelentkezni.

Mit akarok evvel mondani? Hogy nagyon könnyű leszoktatni az embereket arról, hogy meg kell védeniük magukat. A ludovikás osztályból nem volt olyan, aki felemelte volna a kezét, hogy hajlandó lenne harcolni. Nem mondom, hogy valós helyzetben nem harcoltak volna. De van erre a társadalomtudományokban egy egyszerű szakkifejezés, és ezt úgy hívják, hogy ciki. Egyszerűen ciki hazafinak lenni. Még az is, aki úgy gondolta, hogy ő harcolna, úgy érezte, hogy ciki lenne jelentkezni, mert a többiek kiröhögik, hogy mekkora marha. Ő elmegy harcolni, a többiek meg csajozni. A béke éveiben lehet azt mondani, hogy nem kell hadsereg, nem kellenek nemzet-államok, viszont a probléma az, hogy azok a konstruktumok, amik nem bírják a katonáknak a lojalitását, azok nem fogják arra sarkallni a katonákat, hogy meghaljanak.

Az első világháborúban Kemal Atatürk Isztambult védte az angolszász csapatok ellen, mikor a britek partra szálltak a Dardanelláknál. Minimális mennyiségű katonája volt. És állítólag nem azt mondta az embereinek, hogy megparancsolom nektek, hogy harcoljatok, hanem azt, hogy megparancsolom nektek, hogy meghaljatok. Ez a dolgok súlya.

KEFE ÉS ZONGORA

Sokszor eszembe jut az a világ, amiből tizenhét éves koromban elmentem Izraelbe. Milyen volt ez a világ? Teljesen mást hittünk az utcán, mint otthon a lakásban. Teljesen más szavakat használtunk, nem bízunk meg a munkatársainkban, de még a kiterjedt családunk tagjaiban sem. Minden osztályban voltak besúgók. A tanárok egy része III/3-as volt, bár Romániában ezt biztos másképp hívták. Az osztálytársaim között is voltak besúgók. Ebből a világból jöttem én, és most látom, hogy ugyanebbe tértem vissza. Ahogy a híres mondás tartja, már láttam a jövőt, és működik. Mint Orwell 1984 című regényében.

Lehet, hogy az utóbbi pár évtizedben szagoltunk egy kis szabadságot, de mára visszatértünk Ceaușescu Romániájába. Minden szavunkat meg kell fontolnunk, mert ha nem fontoljuk meg, amit mondunk, akkor valaki más fogja megfontolni nekünk. Jó alaposan meg fogják fontolni, hogy mit mondtunk, és jó alaposan hegyezni fogják. És hogyha arra lehet fölhasználni a szót, hogy előkaparjanak egy kartotékot „ami jogunk sérti meg”, akkor ezt valószínűleg meg fogják tenni. Akkor most az a kérdés, hogy együttműködünk-e velük vagy sem.

Óvatoskodnunk kell, meg kell gondolnunk minden szót, minden mondatot, nehogy valamibe belekössenek. Miközben fontos, hogy a kefére azt mondjuk, hogy kefe, és ne mondjuk rá, hogy zongora. És bizonyos szinten rajtunk múlik, hogy

mennyire kooperálunk ebben a diktatúrában. Volt ez az úgynevezett „hitlerezés”*, amiből óriási balhé lett. Amit mondtam, azt vállalom. Aki ott volt a teremben, pontosan tudja, hogy mire gondoltam, pontosan tudja, hogy ki vagyok, és nem fogok sem elnézést kérni, sem magyarázkodni.

Egyébként megsúgok egy titkot, amit mondtam, az egy idézet. Egy nagyon híres liberális brit történésztől. De nem akartam a történész háta mögé bújni. Én mondtam, én akarom fölállalni. A közönségem tagjai felnőtt emberek, és ha valakit megbántottam az érzéseiben, bízom benne, hogy föl tudja majd dolgozni. A szabad gondolkodásnak az egyik ára az, hogy néha megbántunk valakit, vagy néha megbántódik, és ez nem mindig kellemes. Annyi baj legyen, túl fogjuk élni.

Van egy híres jelenet a *Terminator 2*-ben, amikor a kisfiú megesketi a gyilkos robotot, hogy nem fog megölni senkit. Erre a következő pillanatban térden lő valakit. A gyerek meg rákiabál, hogy „mit csináltál?” Azt mondja, „ne aggódj, élni fog!” Ugyanígy azok, akik hallották az inkriminált mondatomat, és megakadt a torkukon a falat, azok is élni fognak, nem lesz semmi probléma. Azt hiszem, hogy néha igenis be kell vállalnunk, hogy megbántunk embereket, hogy nem leszünk annyira népszerűek, de akkor is ki kell mondani az igazságot. Végsősoron az evangélium is azt mondja, hogy az igazság szabaddá tesz téged. Nincsen másmilyen módszer.

Amikor valaki elég nagy célponttá válik, úgy érzik, hogy elég nagy befolyást gyakorol, akkor döntik el, hogy megéri-e kilőni rá azt a százezer vagy egymillió dolláros Patriot rakétát.

* Robert C. Castel kiragadott mondataiból országos botrányt igyekezett kreálni a hazai sajtó egy része. Azzal vádolták, hogy Hitlert éltette egy nyilvános győri rendezvényen.

Ameddig valaki kishal, addig nem éri meg egy drága fegyvert elvesztegetni rá. Én csak egy hobbista vagyok, tudom, hogy könnyen hőzöngök, mert eljövök Magyarországra, visszamegyek Izraelbe, és nem történik semmi. De azt hiszem, az *Ultra-hanggal* létrejött egy nagyon fontos csatorna, amivel Király Tomi tud kommunikálni a magyar közönséggel. Lehet, hogy nem minden adat pontos, lehet vitatkozni mindenfélével, de mégiscsak fontos információs forrás. És azt hiszem, hogy a jelenlegi világban, ami a legjobban aggasztja a médiaelitet, hogy már nem uralják a szócsövet. Ez az, ami a legjobban megriasztja őket, ezért látjuk az örült cenzúrát a YouTube-on, meg a Twitteren. A szócső elvesztése számukra a politikai hatalom elvesztését jelenti. Márpedig az egész csupán egyetlen dologról szól, a politikai hatalomról.

A lőtéri kutyát nem érdekli, hogy egy öregedő kopasz zsidó miről fecseg a virtuális térben. A problémájuk avval van, hogy az embereknek a gondolkodását befolyásolhatja, olyan narratívákat hallhatnak, amelyek nem illenek bele a fősodorba, és ezt meg kell akadályozni mindenképpen. Hiszen Magukat is kiskorúnak tekintik, tehát arra jutnak, hogy meg kell védeni Önöket ezektől a narratíváktól, nehogy olyan disszonáns hangokat halljanak, amelyek zavart okoznak az erőben. Én azt hiszem, hogy ezeknek a célpontja elsősorban Király Tomi, egy fiatal vállalkozó, a vállalkozói kapitalizmusnak a példaképe a szememben, aki egy forradalmat csinált a gardróbszobájából, és én nagyon tisztelem ezért.

Tegyük föl, hogy a Tisztelt Olvasók közül bárki úgy dönt, hogy akar magának egy Wikipédia oldalt. Én nem akartam

ilyet. De van egy nagyon kedves úriember, Gonda Istvánnak hívják, a Facebookon keresztül ismertük meg egymást, sokáig nem is találkoztunk személyesen. Ő elhatározta, hogy készít rólam egy Wikipédia oldalt. Az adatok nagy részét az internetről gyűjtötte össze. Nem voltak túlságosan pontosak, ezért küldtem neki egy köszönőüzenetet, korrigáltam az információkat, ő meg dolgozott a Wikipédia oldalon.

És egy adott pillanatban küldött nekem egy értesítést, hogy megtámadták az oldalt mindenféle követelésekkel. Az állítás nagyjából az volt, hogy én nem is létezem. Tulajdonképpen a kormányzati propagandának vagyok a terméke, egy virtuális figura. Kezdtem magamat úgy érezni, mint a klíma, kerestem a sárga esőkabátomat. Aztán föltettem a Facebookra mindenféle képet a gyerekkoromból, meg a katonai szolgálatomról. Tényleg nem azért, hogy magamat fényezzem, hanem hogy bebizonyítsam a létezésemet. Teljesen abszurd dolgokat követeltek, hogy hozzak bizonyítékokat arról, hogy hol születtem, miket csináltam, hogyan teltek a szolgálati éveim. Bocsánat, másoktól kérték ezeket az adatokat? A végén már a feleségem életrajzi adatait firtatták.

Mondjuk úgy, hogy nálunk a Közel-Keleten általában elég egyszerű lelkek laknak. Ahogy Rejtő Jenő írja, senkinek nem volt gyerekoszobája. Úgyhogy ebben a stílusban küldtem egy választ a Wikipédiának, hogy lehet, hogy nem létezem, de hetente többször szerepelek a saját arcképemmel a magyar sajtóban, számos videómat nézték meg többszázezren, tehát kicsit furcsa vitatni, hogy élek. Szerencsére van magasabb szintű fölülbírálás, és végül kaptak is üzenetet azok, akik

megtámadták a szócikket, hogy most már hagyják abba az örültségeiket.

Mit akarok hangsúlyozni ezzel? Tessék elképzelni, hogy vannak emberek, akiknek van arra szabadidejük, energiájuk, hogy leüljenek, kövessék valakinek a Wikipédia oldalát, és órákon, napokon át szkanderozzanak. Nekem persze abban a pillanatban elvi kérdéssé vált, hogy akkor is lesz egy Wikipédia oldalam, ha a török macskán szánt.

Ebből is látszik, hogy mennyire fontos még egy ilyen kis semmi hangot is, mint az enyém, elhallgattatni. Mert köztünk legyen mondva, azt hiszem nem tudok megnevezni három magyar pártot, annyira nem vagyok benne az itteni dolgokban. Mégis képesek írogatni a Facebooknak, a Wikipédiának meg a YouTube-nak, meg furcsa cikkeket gyártanak. A legnagyobb tragédiának azt tartom, hogy vannak ilyen jobboldali, konzervatív újságírók is, akik elfogadják a másik oldalnak az értékrendjét. És ha a másik oldalnak nem vagy szimpatikus, akkor neked kisebbségi érzésed kell, hogy legyen. Nem akarom az urológiai technikai szakkifejezést használni, gondolom értik, hogy nekik milyen jellegű problémáik vannak. Ha van egy álláspontod, akkor állj ki mellette, ne kérj bocsánatot, ne hümmögj, makogj, hanem állj ki az álláspontod mellett! Aki meg félreérti, az menjen el, mossa ki a fülét, a fül-orr-gégész ebben sokat tud segíteni.

Néhány évvel ezelőtt még szilárdan hittem abban, hogy a sajtónak az a feladata, hogy információt közvetítsen, oknyomozzon és feltárjon információkat. Mára megértettem, hogy az elsődleges feladata az, hogy egyfajta propagandát nyom-

jon éppúgy, mint annak idején a Szovjetunióban. Diktatúrával próbálják meg kikényszeríteni a véleményazonosságot. Ki gondolta volna 25 évvel ezelőtt a régi rendszerben, hogy valamikor azt mondjuk, hogy amit a BBC-ben hallunk, vagy amit a New York Times-ban olvasunk, azt nem hisszük el? Az a kiindulópontunk, hogy először is ez egy hazugság, de akkor most lássuk, hogy mit mondanak, hogyan hazudnak nekünk. Ez egy tragédia.

A média másik feladata ma már az, hogy az információkat elhallgassa, eltussolja, megakadályozza a hírek terjedését, látuk ezt például Hunter Biden számítógépének esetében. Mind a közösségi médiaoldalak, mind a nagy sajtóorgánumok mindent megtettek annak érdekében, hogy eltussolják az ügyet, majd a végén beismerték, hogy mégis valós az egész történet.

Ez igaz az ukrán háború valóságára is. Amíg mind a két narratívát bemutatjuk a nyugati közönségnek, még úgy is, hogy mind a két fél hazudik, hiszünk abban, hogy a nyugati közönség felnőtt közönség, amelyik következtetéseket tud levonni. Amíg ilyen a közeg, addig jó döntéseket tud hozni egy ország. Mikor azonban azt hisszük, hogy a nyugati közönség egy infantilis kiskorú, meg kell óvnunk az orosz propagandától, és nekünk kell ilyen csepegtetővel etetnünk, mint a kismadarakat, akkor a politikusok sem fognak jobb döntéseket hozni, mint amit az állampolgárok hoznának. Ez a tragédiája a nyugati médiának.

AZ ELSŐ FEJEZET TANULSÁGAI

1. Aki A4-es papíron ül, az fontos ember.
2. Egy vitában a fiók dönti el, hogy kinek van igaza.
3. A másság tudata a másság keresését hordozza magában.
4. Az identitás olyan, mint a mászófal, minél több kapaszkodó van, annál biztosabban lógunk a falon.
5. Az arab nyelvben minden szónak három jelentése van.
Az egyik a szó, a másik a szónak az ellenkezője,
a harmadik pedig egyfajta teve.
6. Kiabálni csak héberül szabad.
7. Olcsó trükk a cizellált beszéd mögé bújni.
8. A militáns ateizmus a fiatalkori ostobaság egyik jele.
9. A zsidó vallásban csinálni kell a dolgokat.
10. A semmihez nem lehet asszimilálódni.
11. Ha hőssé válsz, befogadnak.
12. A választásaink egy része belőlünk jön,
egy másik részét pedig az alkalmak szülik.
13. Jobb, hogyha te döntesz a saját sorsodról, mintha mások.
14. Gyengének lenni nem erkölcsös dolog.
15. Legyél nagyon takarékos az ellenségeiddel!
16. Minden hülye képes eszkalálni a helyzetet.
17. Ha nem fontoljuk meg, amit mondunk, akkor valaki
más fogja megfontolni helyettünk.
18. Ne hümmögj, ne makogj, hanem állj ki
az álláspontod mellett!